

SZKOLENIE PODSTAWOWE STRAŻAKÓW RATOWNIKÓW OSP

TEMAT 32:

Klasyfikacja i ogólna charakterystyka budowli
hydrotechnicznych śródlądowych i morskich

---

autor: Grzegorz Zubowicz

MATERIAŁ NAUCZANIA

- Rodzaje budowli hydrotechnicznych śródlądowych;
- Rodzaje budowli hydrotechnicznych morskich;
- Przyczyny awarii budowli hydrotechnicznych.

Czas: 2T

Rodzaje budowli hydrotechnicznych

Budowla hydrotechniczna to budowla służąca gospodarce wodnej, kształtowaniu zasobów wodnych oraz korzystaniu z wód.

Wśród budowli hydrotechnicznych możemy wyróżnić:

- **śródlądowe** budowle hydrotechniczne
- **morskie** budowle hydrotechniczne

Rodzaje budowli hydrotechnicznych

Budowle główne – służące kilku celom:

- budowle piętrzące (zapory, jazy, obwałowania);
- budowle do przesyłu wody (kanały, rurociągi, sztolnie);
- budowle regulacyjne – służące do regulacji przepływu w rzece oraz ochronie dna i brzegów przed erozją).

Budowle szczególnego przeznaczenia – dla określonego jednego celu:

- budowle hydroenergetyczne (elektrownie wodne i urządzenia pomocnicze);
- budowle dróg wodnych (śluzy komorowe, podnośnie statków, przystanie, nabrzeża);
- budowle związane z zaopatrzeniem w wodę oraz oczyszczaniem i odprowadzaniem wody zużytej (ujęcia wody, stacje pomp, budowle do uzdatniania wody i oczyszczania ścieków);
- budowle związane z gospodarką rybna (przeplawki dla ryb, stawy i baseny hodowlane).

Rodzaje budowli hydrotechnicznych śródlądowych

- zapory,
- jazy,
- śluzy żeglugowe,
- wały przeciwpowodziowe,
- siłownie i elektrownie wodne,
- ujęcia śródlądowych wód powierzchniowych, wyloty ścieków,
- czasze zbiorników wodnych wraz ze zboczami i skarpami,
- pompownie,
- kanały, sztolnie, rurociągi hydrotechniczne, syfony, lewary, akwedukty,
- budowle regulacyjne na rzekach i potokach, progi, grodzie,
- porty, baseny, pirsy, mola, pomosty, nabrzeża, bulwary,
- pochylnie i falochrony na wodach śródlądowych,
- przepławki dla ryb

Rodzaje budowli hydrotechnicznych morskich

- **budowle portowe**, usytuowane na obszarze portów morskich, w szczególności falochrony, łamacze fal, nabrzeża przeładunkowe i postojowe, wysepki, pochłaniacze fal, bulwary spacerowe,
- **budowle przystani morskich**, usytuowane na obszarze przystani morskich, w szczególności wysepki cumowniczo-przeładunkowe, pomosty przeładunkowe,
- **budowle ochrony brzegów morskich**, w szczególności opaski i ostrogi brzegowe, falochrony brzegowe, progi podwodne, okładziny, wały przeciwsztormowe, zejścia na plażę,
- **konstrukcje stałych morskich znaków nawigacyjnych**, w szczególności latarnie i radiolatarnie morskie usytuowane na lądzie i na akwenach morskich, stawy lądowe i nawodne, nabieżniki i świetlne znaki nawigacyjne, dalby nawigacyjne,

Rodzaje budowli hydrotechnicznych morskich

- kanały i śluzy morskie,
- budowle związane z komunikacją lądową, w szczególności kładki dla pieszych nad torami kolejowymi, mosty portowe, tunele podmorskie,
- budowle związane z ujęciami morskich wód powierzchniowych, w szczególności czerpnie wody, rurociągi albo tunele podwodne, zbiorniki magazynowe wody,
- budowle związane ze zrzutem wód do morza, w szczególności rurociągi podwodne zrzutu ścieków, konstrukcje zrzutu wody chłodzącej,
- budowle służące rekreacji plażowej, w szczególności mola spacerowe i zjeżdżalnie wodne

Rodzaje budowli hydrotechnicznych

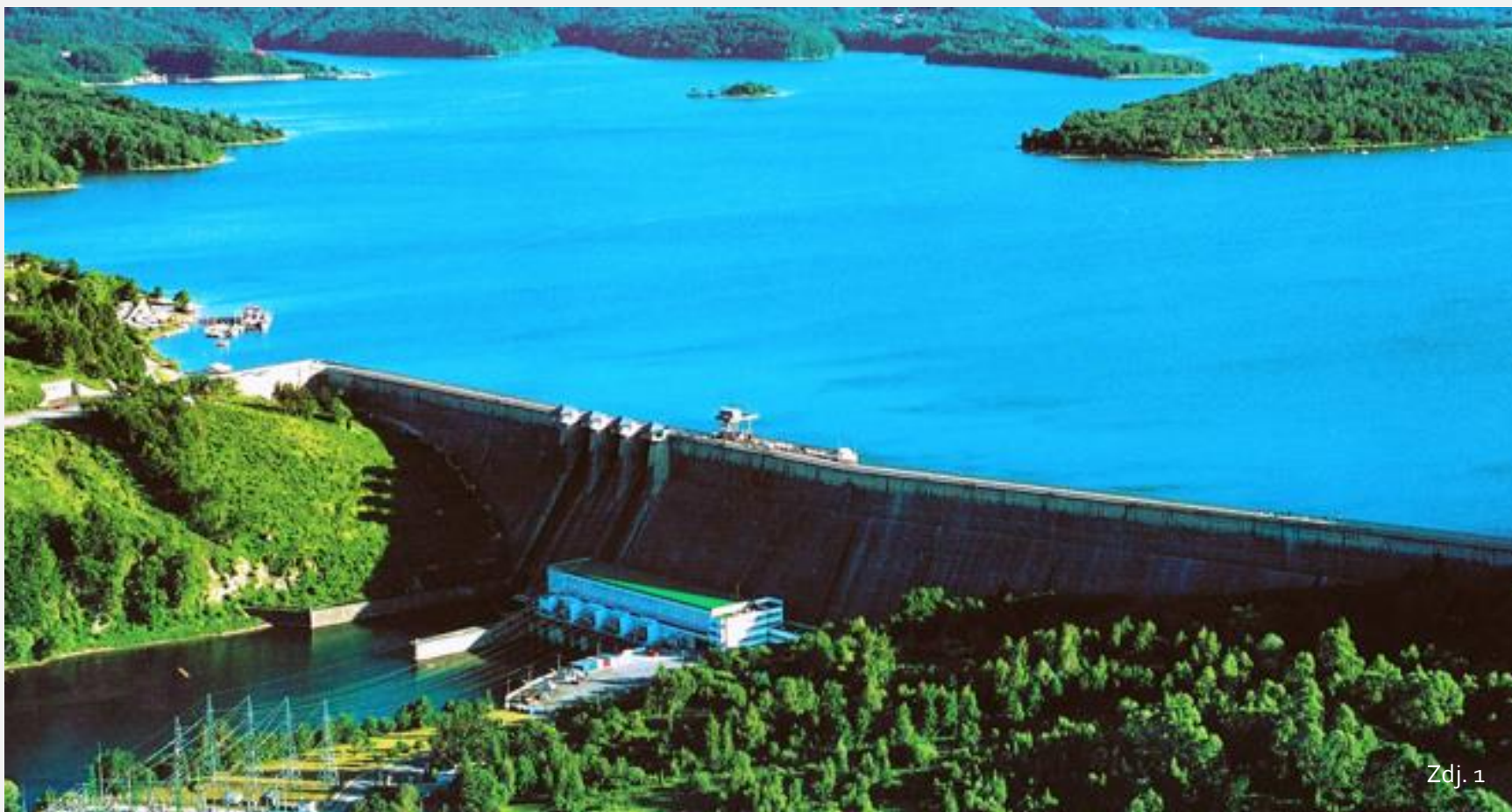
Budowla piętrząca - rozumie się przez to każdą budowlę umożliwiającą stałe lub okresowe utrzymanie wzniesionego ponad przyległy teren lub akwen zwierciadła wody bądź substancji płynnej lub półpłynnej;

Zapora, jaz, wały przeciwpowodziowe

Charakterystyka budowli hydrotechnicznych

Zdj. 1

Zapora wodna

Charakterystyka budowli hydrotechnicznych

Zdj. 2

Jaz na rzece

Charakterystyka budowli hydrotechnicznych

Zdj. 3

Wał przeciwpowodziowy

Charakterystyka budowli hydrotechnicznych

Najczęściej budowle piętrzące wykonane są w dolinach rzek i ich celem jest spiętrzenie wody w rzece.

W warunkach polskich spiętrzenie wody ma najczęściej na celu wielozadaniowe wykorzystanie zbiornika, np.:

- **ochrona przeciwpowodziowa** poprzez zmniejszenie fali powodziowej w utworzonym zbiorniku,
- **wyrównanie i powiększenie przepływów niskich** dla potrzeb żeglugi, polepszenie warunków rozcieńczania ścieków, dostarczanie niezbędnej ilości wody dla ujęć znajdujących się przy zbiorniku lub poniżej zbiornika,

Charakterystyka budowli hydrotechnicznych

- **wykorzystanie energii wody** powstałej w wyniku koncentracji spadu dla produkcji energii elektrycznej,
- **spiętrzenie wody** dla potrzeb powiększenia głębokości żeglugowych,
- **zabezpieczenie niezbędnej rzędnej zwierciadła wody** przy ujęciu,
- **zmiana ruchu rumowiska unoszonego i wleczonego** przez zatrzymanie go w zbiorniku (zapory przeciw rumowiskowe),
- **stworzenie terenów rekreacyjnych.**

Przyczyny awarii budowli hydrotechnicznych

- niedostateczna zdolność przepustowa urządzeń upustowych (błędne ich zwymiarowanie);
- nieosiągnięcie obliczeniowej zdolności przepustowej urządzeń wskutek mankamentów urządzeń sterujących lub nieumiejętności ich obsługi;
- filtracja, ciśnienie wody w porach, niewłaściwa praca drenaży w zaporach lub ich podłożu oraz wmywanie i wynoszenie materiału gruntowego z zapór lub ich podłoża;

Przyczyny awarii budowli hydrotechnicznych

- odkształcenia i przemieszczenia zapór lub podłoża
nierównomierne osiadanie, przekroczenie dopuszczalnych stanów naprężeń i spękania konstrukcji zapór;
- dynamiczne oddziaływanie wody przepuszczanej przez urządzenia upustowe, wibracje zamknięć, drgania konstrukcji, trzęsienia ziemi, tąpnięcia;
- długotrwałe lub ekstremalne zjawiska klimatyczne (wahania temperatur, mrozy, opady, falowanie itp.);
- szkodliwe oddziaływanie wahań poziomów wody, częste lub szybkie zmiany obciążeń budowli lub ich elementów,

Przyczyny awarii budowli hydrotechnicznych

Zniszczona zapora

Przyczyny awarii budowli hydrotechnicznych

Zniszczony wał przeciwpowodziowy

Przyczyny awarii budowli hydrotechnicznych

Uszkodzony jaz

BIBLIOGRAFIA

- Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 kwietnia 2007 r. w sprawie *warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle hydrotechniczne i ich usytuowanie* (Dz.U. z 2007 r. Nr 86, poz. 579)
- Kaczmarek Leszek, Projektowanie hydrotechnicznych obiektów inżynierskich

INDEKS MATERIAŁÓW POBRANYCH Z INTERNETU

- Zdjęcie 1: Pobrano 11.03.2016 z www.polskierekordy.pl
- Zdjęcie 2: Pobrano 11.03.2016 z www.pl.wikipedia.org
- Zdjęcie 3: Pobrano 11.03.2016 z www.hydrat.pl
- Zdjęcie 4: Pobrano 11.03.2016 z www.pracownicy.uwm.edu.pl
- Zdjęcie 5: Pobrano 11.03.2016 z www.ambrozewski.blog.pl
- Zdjęcie 6: Pobrano 11.03.2016 z www.zegluga.wroclaw.pl